

Smy droho wukupjeni

Wy wěsće, zo njejsće ze zachodnym slěbrom abo złotom wukupjeni ze swojeho kničomneho počinanja po wašnju wótcow, ale z drohej kreju Chrystusa jako njewinowateho jehnjeća.

1. list Pětra 1, 18–19

Kelko plaći čłowjek? Před dwaceći lětami su eksperća hódnotu jednoho čłowjeka na 44 701 295,82 eurow trochowali. Biblija pak nam w přnim lišće Pětra praji, zo je čłowjek wjele wjace hódny. Njejsmy ze slěbrom, złotom abo z pjenjezami zapłaćomni. Jezus Chrystus je nas přez swoju krej z jastwa hrěcha a smjerće droho wukupił. Wón je zapłaćil a my směmy žiwi być! Tak drohotni smy Bohu, zo njeje złoto, slěbro, rostlinu, zwěrjo abo hewak někajke stworjenje jako wopor zasadźil. Wón je so sam woprowa! Njeje ničo drohotnišeho hač Bóh sam, stworićel wšěch hódnotow. Boži syn zapłaći ze svojim žiwjenjom. Tak wažni jemu smy. Tak jara wón nas lubuje.

Na prašenje, w čim wobsteji najwjetši skutk Boha, dóstanu wot konfirmandow wotmołwu, kiž klinči kaž floskla: „Jezus je swoju krej za nas přelať.“ Što pak to poprawom rěka? Za tym chowa so mysl woporow Stareho zakonja. W templu so tehdy wšědnje

woprowaše. Přez to bě přeco zaso nowy započatk čłowjeka z Bohom možny. Jezus ze svojim woporom pak je wšitke krawne wopory wotstronił. Jeho krej je tak drohotna, zo wšitku krej swěta naruna.

Čehodla pak krej? Njeńdže tež bjez kreje? Z tym ma naš rozum problem: Čehodla trjebamy krej njewinowateho, zo bychmy wuswobodženi byli?

Hrěšne wašnje našeho žiwjenja a krej přeleće na swěće ze sobu zwisujetej. Přetož hdyž čłowjek město Boha sebje sameho do srjedžišća staji, potom ze swojimi

sobučłowjekami špatnje wobchadza, jich skřiwdzi a zrani a jich w ekstremnym padže mori.

Zo bychmy někoho wotbyli, wumjezujemy, izolujemy, haj, morimy sobučłowjeka. To plaći w přenesenym zmysle runje tak kaž z direktne krawne wašnje. Zo bychy Israel wotbyli, přewjedu terorowe nadpady abo samo hrózbne masakry kaž loni 7. oktobra. Zo bychy teroristow w Gazaskim pasmje wotbyli, je israelske wójsko hižo wjace hač 25 000 ludźi moriło, mjez nimi 8 000 džěci.

Zwisk mjez krej přelećom a hrěchom wobsteji hižo z časa Kaina a Abela. Jako Bóh swoju krej k wumóženju přela, je na křižu hrěch přewinył.

Tutón puć je wuzwolił, zo by wšemu čerpjenju a krej přeleću zmysł dał. Wone njeje podarmo. Wón je so nad swojej stwórbu smilił a ju wumóžil. Runje w křižu na Golgoće jewi so lubosć k njewinowace čerpjacym a mrějacy. Stworićel a sudnik swěta stanje so z našim wumóžnikom, z tym zo je swoju krej za nas přelať. Smy droho wukupjeni. Naše žiwjenje je Jezus ze svojim žiwjenjom zapłaćil. Wón je nam swoje wěčne žiwjenje daril. W tym wobsteji njesměrna hódnota kóždeho čłowjeka. Džakujemy so jemu za to z našim wašnjom žiwjenja!

farar Daniel
Jordanov, Klětno

Caspar David Friedrich, Křiž w horach, mólba, 1808

Repro: Wikipedia

Marja a Marta – próca a zhromadnosć

Lube džěci!

Jeli so kusk w Budyšinje wuznajeće, znajeće za wěšće tež wulku čerwjenu cyrkej blisko dwórnišća. Hdyž ludžo jej „Čerwjena cyrkej“

njerěkaja, mjenuja ju „Marje-Marćinu-cyrkej“. Jako tele mjeno přeni raz slyšach, chcych wězo wědźeć, što matej Marja a Marta z tutym Božim domom činić. Snano stej jón natwariloj? Abo běštej tam husto kemši?

Maćerka je nam potom wo tutymaj žonomaj powědała. Marja (to pak njebě ta mać Jezusa) a Marta běštej sotře a bydleštej hromadze w jednym domje. Jedneho dnja přińdže Jezus k nimaj na wopyt. Marta chwataše spěšnje do kuchnje a zaso wróco, zo by hosćej Jezusej spřihotowała něšto k jědźi a piću. Snano dyrbeješe jemu tež buncle přinjesć, što wě? Skrótku prajene: Marta měješe tójšto prócy, zo by wšo činiła, zo by so Jezusej pola nich lubiło. Mjeztym pak zo wona tak pilnje džěłaše, sedžeše jeje sotra Marja wšón čas pola Jezusa a připoslučaše jemu, štož wón powědaše. Po chwile bě to Marće přewjele a wona swoju sotru naswari: „Wšitko dyrbbu sama činić a ty tu jenož sydaš a lěnjeho paseš!“

Jezus pak jej rjekny: „Marta, Marta, ty so jara staraš a so wulce prócuješ. Jedne

pak je nuzne. Marja je sej wuzwoliła dobry džěl, kotryž so jej njewozmjé.“ Wón njepraji, zo Marćina próca dobra njeje. Přida pak, zo zastaranje z jědzu a pićom njeje wšo, štož Bóh wot nas chce. Zhromadnosć z Jezusom, sluchanje na jeho wučbu – to je Jezusej wažne.

Dyrbjach po tym na to myslić, kak smy njedawno wulke narodniny našeje prawowki woswječili. Dalokož móžu so dopomnić, bě prawowka přeco njeličomne jědže, tykancy a chłošćenki spřihotowała, tak zo ani dočiniť njejsy, wot wšeho něšto

Jezus pola Marje a Marty Rys.: Měrćin Bałcar

woptać. Poł swójby chwataše tam a sem, přihotowaše wšelake jědže a pića a nošeše je do bydlenkeje. Wězo smój ze sotru spytałoj pomhać, ale husto běchu šklě přewulke a přečežke. Jako bě moja sotra spytała blešu piwa za džěda z pincy njesć, jemu to ani lubo njebě. Boješe so, zo móhła blešu na schodach padnyć dać.

W poslednim času pak prawowka husto praji, zo w nohomaj wjace telko mocy nima a tuž dolhi čas w kuchni stać njemóže. Tehodla běchu jeje zašle narodniny tež kusk hinaše. Město teho zo poloja swójby mjez kuchnju a stwu tam a sem chwataše, přiwjeze přecelny muž z wulkim awtom wječor lute kisty z dobrej jědzu z hosćenca. So wě, zo smój ze sotru jemu pomhałoj kisty do domu nosyć, wězo jenož te mjeńše. A za mału chwilu běše blido bohaće z dobrej wječeru přihotowane. Wšitcy hosćo so nad dobrej jědzu wjeselachu, najbóle pak prawowka kucharja z hosćenca chwaleše. A přida: „Njeje to rjenje, raz woměrje z wami wšěmi sedžeć a bachtać móc?“ A woprawdže bě to rjany swjedźeň, smy hrajkali, žortowali a naposledk samo hišće spěwali.

Próca a džělo za hosći je rjana wěcka, sej myslu. Na zhromadnosć ze swojimi lubymi – a z Jezusom – pak při tym zabyc njesměmy.

Waša Mina

Měrćin Bałcar

Pokiwy

Přednošk wo Heringu

Wo žiwjenju a skutkowanju Karla Eduarda Heringa, kotryž bě wot 1837 štyri lětdžesatki organist při Pětrskej cyrkwi a wučer na Krajnostawskim wučerskim seminarje w Budyšinje přednošuje Hagen Schulz z Budyskeho muzeja 19. měrcy w 19.30 hodź. we wosadnym domje Pětrskeje wosady. K temu zaklinči hudźba Heringa kaž tež jeho šulerja Korle Awgusta Kocora. Po přednošku zběraja so dary za wobnowjenje rowa Heringa na Tucharju.

Evelyn Fiebiger

Čitanje w Njeswaćidle

Štwórtk, 21. měrcy, w 19.30 hodź. čita knjeni Sabine Bauer-Helpert na Njeswaćanskej cyrkwinskej žurli ze swojeje knihi „Johann Zautes Lebensfahrt“. Je to žiwjenska stawizna jeje serbskeho pradžeđa, powědana po jeho zapiskach. Kniha je zajimawy biografiski roman, kiž swědči wo žiwjenju w Hornjej Łužicy w 19. lěstot-

ku. Loni w nowemberskim čisle Pomhaj Bóh je so hižo nadrobnišo wo njej pisało. Po čitanju móžeja sej zajimcy knihu kupić a sej ju wot awtorki signować dać. Zarjadowanje so w běhu lěta hišće na dalšich městnach Hornjeje Łužicy wospjetuje.

Gerat Krawc w nadawku Njeswaćanskeje wosady

Po jutrach do Hainewalde

Serbske ewangelske towarstwo přepróšuje lětsa wot 5. do 7. apryla na serbski ewangelski kónc tydženja do Hainewalde w Žitawskich horinach. Přepróšene su džěci, młodostni, swójby, samostejacy, wuměnkarjo – wšitcy, kiž so na serbsku zhromadnosć wjesela. Chcemy zhromadnje spěwać, pućować, kopańcu hrać, kemše swječić a hišće wjele wjac.

Přizjewjenja su hač do 6. měrcy móžne w Serbskej superintendenturje w Hodźiju, tel. 035930 55047, mejlka: serbska-superintendentura@web.de.

Kónc tydženja płaći za dorosćenych 60 eurow a za džěci wot třoch do sydmonaće lěť 25 eurow. Prošu přepokazajće pjenjezy hač do 6. měrcy na konto Serbskeho ewangelskeho towarstwa:

IBAN DE03 8555 0000 1000 0831 67,
BIC: SOLADES1BAT,
Wokrjesna nalutowarnja Budyšin,
pod hesłom „Hainewalde 2024“.

Na zhromadny kónc tydženja wjeseli so **přihotowanski wuběrk**

Loni w Hainewaldze

Foto: Lukaš Meyer

Swětło Božeje lubosće dale dawać

Serbski wosadny zwjazk w Hodźiju wuradźował

Člonojo Serbskeho wosadneho zwjazka (SWZ) zeńdžechu so sobotu, 27. januara, na synodu, swoju hłownu zhromadźiznu na kantoraće w Hodźiju. Dwaceći sobustawow z džewjeć dwurěčnych wosadow bě přichwatało. Serbski superintendent Krystof Rummel zahaji wuradźowanje z nutrnosću. Wón wuzběhny, zo měł kóždy křesćan swětło Božeje lubosće wozjewić kaž japoštojlo, kiž w čmowym času ewangelij dale dawachu. Wěra pak so wot samo njeswěći, ale w Jezusu zjewi so Boža móc.

Rozprawy wo džělawosći

Hospodarski plan za lěto 2024 předstaji kaž kóžde lěto knjeni Annett Fischer wot kasoweje centrale. Wón so jednohlósne přiwza. Ewangelsko-lutherska krajna cyrkej Sakskeje financuje spušćomnje serbske wosadne džěło. Po tym rozprawješe předsyda SWZ wo serbskim wosadnym džěle. Swjećeše so 23 serbskich Božich službow w pjeć wosadach (Michańska w Budyšinje, Poršicy, Rakecy, Hodźij a Slepó). Nimo teho wotměchu so dwurěčne kemše, wosadne popoždnja, zetkanja Bjesadow, ewangelske wusyłanja w Serbskim rozhłosu a wopomnjenskej zarjadowani za Hadama Bohuchwała Šěracha a za Jana Křižana. Hromadže ze Serbskim ewangelskim towarstwom wudawaše so časopis Pomhaj Bóh, za což so přítomni redaktorce Trudli Malinkowej džakowachu. Powyšjenje abonantskeho pjenjeza na 15 euro wot lěta 2024 njeje žane pohórski zbudžiło. Kaž kóžde lěto su tež loni „Wšedne hesła Ochranowskeje bratrowskeje wosady“ wušli. Wosebity wjeršk běše nadžětanje „Kemšaceje knihi“ we hłownej zamołwitosći sup. n. w. Jana Malinka, kotraž wobshahuje čitanja za kóždu njedzelu cyrkwin-

Zeńdženje Serbskeho wosadneho zwjazka na kantoraće w Hodźiju

Foto: Serbska superintendentura/Diana Pašcydna

skeho lěta a liturgiju. Ewangelsko-lutherska krajna cyrkej Sakskeje a EKBO kaž tež Serbske ewangelske towarstwo a Serbski wosadny zwjazk su wudaće po swóich mocach spěchowali. Tuchwilu dopřihotuje so digitalna wersija, kotraž budže bórže přistupna. Serbski ewangelski kónc tydźenja w Hainewalde a dworowy swjedzeń w Hrubjelčicach so wot swójbow derje přiwzašej. Slepó bě wuběrný hosćićel Serbskeho ewangelskeho cyrkwinskeho dnja. Jězba ze Serbskim busom wjedžeše loni do Wróclawja.

Nadawki za lěto 2024

Wobšěrný lětny plan 2024 přítomnym předležeše. Wón wobshahuje tradicionelne zarjadowanja a wjerški. Dr. Hartmut Leipner rozprawješe wo přihotach za Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń, kotryž wotměje so lětsa 2. junija w Gołkojcach w Delnjeje Łužicy. Předwidžane je, zo pojedže bus za wšitkich zajimcow z Hornjeje

Łužicy. Nimo teho planuje Serbski wosadny zwjazk lětsa w meji z chórom Budyšin nahrawanje nowšich serbskich kěrlušow, kiž hodža so w Serbskim rozhłosu wuziwać. W aprylu wopyta krajny biskop Tobias Bilz cyrkwinski wobwod Budyšin-Kamjenc. We wobłuku jeho wizitacije stej dvě rozmólwe ze serbskimi zastupjerjemi předwidžanej. Pjatk, 19. apryla, zetka so mjez druhim z předsydu Domowiny Dawidom Statnikom a sobotu, 20. apryla, ze zastupjerjemi ewangelskich Serbow w Hodźiju. Wizitacija biskopa zakónči so nje-dželu z dwurěčnymi kemšemi w Budyskej Michałskej cyrkwi, na kotraž so wšitcy Serbja wutrobnje witaní. Na kóncu wuradźowanja rozprawješe Jan Bart wo počesćenju ze Zwjazkowym zaslužbowym rjadom. Wuznamjenje bě jemu sakski ministerski prezident Michael Kretschmer přepodał. Na přeće Jana Barta signowachu jemu přítomni jeho eksemplar „Kemšaceje knihi“.

Marka Maćijowa

Dwurěčne čitanje na Bjesadže w Hodźiju

Srjedu, 31. januara, přichwata dwaceći připoslucharjow do Hodźijskeho kantorata. Hodźijska Bjesada bě na předstajenje knihi přeprósyla. Friedhard Krawc ze Swónicy čitaše z knihi „Z mojeho žiwjenja“, kotruž bě hromadže z Arndom Zobu z Bukec zestajil a wudał. Při čitanju džěše wosebje wo to, kak bě móžno, zo móžeše Krawcowy z najchudšich poměrow pochadžacy wulkowuj Richard Zahrodnik (1884–1962) kónc 19. lěstotka wučerski seminar wopytać a tak swoju socialnu situaciju zasadnje polěpšić. Rozsudne zakłady za to běchu pilnosć šulerja a jeho wola k wukonej, wola wučacych k spěchowanju, woporniwosć

staršeju kaž tež kruta wěra a dowěra swójbny do Boha. Čitanje bě dwurěčne. Tak bě móžno wjetšemu kruhej zajimcow serbske myslenje a začuwanje zblížić. Po čitanju džakowachu so připoslucharjo ze sylnym přikleskom. Na předań sobu přinjesene knihi njemóžachu potrjebu spokojić.

Runja druhim serbskim kulturnym zarjadowanjom su po mojim mēnjenju tež knižne čitanja dobra móžnosć, mjez wopytarjemi lubosć k serbstwu budzić a skrućeć.

Gerat Krawc

Friedhard Krawc na čitanju w Hodźijskim kantorataće

Foto: Bojan Benić

Hajenje rěče a wěry w młodych swójbach we a zwonka Łužicy (1)

Serbsko-němska Meyerec swójbja w Münsteru

W nowej seriji, kotraž ma so něšto króc wob lěto w Pomhaj Bóh wozjewić, chcu młode serbske ewangelske swójbje předstajić. Zetkawamy so z nimi a dožiwjamy je na kemšach a druhich zarjadowanjach ewangelskich Serbow. Rady wobkedźbujemy so hrajkace džěci a bjesadujemy z jich staršimi. Čas pak hustodosć njedosaha za hłubšu rozmołwu. Tak chcu w přinoškach za tym slědzić, što młode serbske křesćanske swójbje zaběra. Sym wćipna, kak so wone žiwe ze wšědnymi wužadanjemi, kaž su to pěstowarnja, šula a džělo.

Prašam so: Što je swójbam wažne? Kak so jim poradzi, džěci w serbskej maćeršćinje a w křesćanskej wěrje kubłać? Haja wosebite wašnja abo rituale? Što abo što swójbje při

kubljanju podpěra abo tež haći? Maja wone ideje a přeća na nas jako zhromadnosć ewangelskich Serbow? Naposledk mje hišće zajimuje: Kajki wliw ma wobswět na wuwice swójbje?

Chcu zhonić, kak so młodym swójbam wjedže a před kotrymi wužadanjemi steja. Můžeme je potom lěpje zrozumić a so do jich situacije zamyslić. Snadž nadeńdže tón abo tamny čitar z rozprawow druhich tež nowu ideju abo nastork za žiwjenje w swojej swójbje. Na kóncu zeznajemy w přinoškach snano nam hišće njeznate młode swójbje, kotraž słušeja do našeje zhromadnosće ewangelskich Serbow.

Jako přenju předstaju moju serbsko-němsku ewangelsku swójbju w Münsteru.

My smy Meyerec swójbja z Münsteru w Sewjerorynsko-Westfalskej. Před 20 lětami smój so, mój muž Nils a ja, w Michałskej cyrkwi w Budyšinje zwěrowaťoj. Naju kwas bě dwurěčny, němski a serbski. Mój muž Nils je Němc a we Wjazońcy w Hornim kraju wotrostł. Ja sym Serbowka a přińdu ze Ścijec pola Budyšina. Jako so woženichmój, džělaše Nils hižo we wulkej bance w Münsteru. Tehdom njebě we Łužicy dosć džělowych městnow. Po kwasu podach so tež do „zapada“, hdžež hać do džzensnišeho bydlimy.

Münster je wot Budyšina 620 kilometrów zdaleny. Mój muž (48) džěla přeco hišće w samsnej wulkej bance. Ja (44) staram so hłownje doma wo swójbju a mam někotre čestnohamtske zastojnstwa. Měsačnje sym wjacore dny w Budyšinje, zo bych knihi wjedła w firmje mojego nana. Mi so spodoba prawidlownje Budyšin wopytać. Łužica je Nilsowa a moja domizna. Ze swójbju dojdžemy sej kóždy prózdny sem. Po 20 lětach w Münsteru čujemoj so tam tež doma. K našeje swójbje słušeja naju štyri džěci, Lukaš (17), Leńka (15), Benjamin (13) a Tanja (9).

Z narodom džěci dyrbjachmój so rozsuđi, kak z nimi rěčimój. Dokelž mój muž Serbow znaješe, bě wot spočatka sem přezjedny, zo rěču z džěćimi serbsce. Přenjeje lěće běchu džěci doma a hakle potom wopytachu pěstowarnju. Tak mějach wjele časa, jim serbsćinu nawučić. Rěčach z džěćimi tež serbsce, hdyž bě mój muž pódla, kaž na přikład při zhromadnej wječeri. Nils tak rěč sobu nawukny. Džensa wón skoro wšitko rozumi, tež hdyž němsce wotmołwa.

Ze zastupom do pěstowarnje započachu džěci mi němsce wotmołwjeć. Mjez sobu tež přeco zaso němcowachu. Hustodosć mějachmy wopyt wot druhich džěci a potom bě wobchadna rěč tehorunja němčina. Dyrbju prajić, zo ma němski wobswět wulki wliw na wužiwanje rěče pola džěci. Předstajam sej to lóšo, hdyž woni serbsku pěstowarnju abo šulu wopytuja. Hać do džzensnišeho rěča džěci přewažnje němsce, ale wšitke serbsce rozumja. Ja

Meyerec swójbja w sewjerorynsko-westfalskim Münsteru je serbsko-němska a ewangelska. Do njeje słušeja staršej Katja (44) a Nils (48) a jeju džěci Lukaš (17), Leńka (15), Benjamin (13) a Tanja (9).

Foto: priwatne

dale z nimi jenož w swojej maćeršćinje rěču. Staršej džěći wotmołwitaj hustodosć tež serbsce a druhdy so tež mjez sobu tak rozmołwjetaj.

Wšitkim džěćom sym serbsce čitać a

serbske spěwy nawučila. Serbske knihi, tež wučbnicy a cejdeji běchu mi wulka pomoc. Přidatnje podpěruje kubljanje serbski rozhtós, kotryž kóždy ranje při snědani słučamy. ⇒

⇒ Wšitke džěci wopytachu w jutrownych prózdninach ferialny kurs rěčneho centruma Witaj w Budyšinje. To je tydzenski kurs za džěci wot 2. do 5. lětnika, kotrež zwonka serbskeho sydłenskeho rumawotrostu. Džěci nawuknu tam serbski alfabet, serbsce čitać a pisać. To mam za jara dobre zarjadowanje. Bych sej pak hišće wjac tajkich poskitkow přała za džěci, kotrež zwonka Łužicy, wotrostu, na přikład prózdninske lěhwo zhromadnje ze serbskimi džěćimi.

Kontakt k druhim Serbam mamy hłownje we Łužicy w swójbje a w zhromadnosći ewangelskich Serbow. Tu w Münsteru zetkawamy so pak tež prawidłownje z druhimi Serbami. Dohromady smy tu šesćo w starobje wot 35 do 65 lět. Wšitcy druzy pochadžeja ze serbskich katolskich swójbow. Zeznali smy so přez telewizijne wysyłanje „Wuhlakdo“. Pětr Hejduška, kotryž hižo dlěje w Münsteru bydli, pytaše po tutym puću druhich Serbow. Nimo nas matej hišće dvě dalšej swójbje džěsći w šulskej starobje. Wonej pak nještaj jimaj serbsce rěčeć nawučiloj. Při našich zetkanjach rady zhromadnje serbsce bachtamy, swjećimy swjedženje kaž ptači kwas abo wóskujemy jejka w dojutrownym času. Serbske našočki a spěwy su mi wosobinsce jara wažne. K serbskosći njeslušna po mojim mjenjenju jenož rěč, ale tež kultura.

Křesćanska wěra bě mojemu mužej a mi přeco jara wažna. Jako młodostnaj wopytachmoj wobaj ewangelsku młodu wosadu, mój muž we Wjazojcy a ja w Budysekej Michałskej. Po tym zo smój do Münstera čahnytoj, pytachmoj sej tam nowu ewangelsku wosadu. To je Matejowa wosada (Matthäusgemeinde). Husto chodžimy tam njedźelu kemši. Wone su ja-

ra moderne. Njewužiwa so wjac wjele liturgije a spěwy so husto z gitaru, basom a bijadom přewodžeja. Wosebje so nam lubi, zo maja tam wjele poskitkow za džěci a młodostnych. To je za naše džěci wězo jara rjenje. Wone tam rady chodža a nawuknu wjele wo žiwjenju z Bohom. Nils a ja wuhotujemoj tam hdys a hdys džěcaće kemše.

Druhdy wopytamy kemše w katolskej tachantskej cyrkwi. Hólcaj a Tanja wobrubja tam kemše, dokelž spěwaja w tachantskim chórze. W Münsteru je wjele křesćanow a wjetšina je katolska. Tu je tež biskopska rezidenca. Tehodla je samozrozumliwe, so z ludźimi wo cyrkwi a wěrje rozmołwjeć. Wězo pak tež tu wjele z cyrkwe wustupja. Mojemu mužej a mi je ekumena jara wažna a smój tuž wjesoľaj, zo naju džěci ewangelsku a katolsku cyrkej zeznaja.

Doma so prawidłownje z džěćimi do jědze modlimy. Druhdy spěwamy tež zhromadnje křesćanske spěwy, serbske a němske, abo při blidže wo wěrje rěčimy. Jako běchu džěci hišće młódše, smój jim tež bibliske stawizny předčitaloj.

Byrnjež bydlimy hižo telko lět w Münsteru, njejsmy ženje zwisk k ewangelskim Serbam zhubili. Rady wobdžělmy so na kemšach abo wšelakich zarjadowanjach. Najlěpje lubi so nam Serbski ewangelski kónc tydženja w Hainewaldže. Spytamy sej tam kóžde lěto dojěć a ja wuhotuju tam džěcaće kemše. Wažimy sej wosebje dobru a wutrobnu zhromadnosć z dalšimi serbskimi křesćanami. Naju džěci maja tu možnosć druhich w jich starobje zeznać. Tak so na tutym kóncu tydženja zdobom jich wěra a jich serbskorěčne kmanosće skruća.

Byrnjež bydlimy zwonka Łužicy, čujemy so jako ewangelscy Serbja. Džěci wobhladaju Münster jako swoju němsku a Budyšin jako swoju serbsku domiznu. Wosada Mateja w Münsteru je naša němska a serbska ewangelska wosada w Budyšinje naša serbska wosada. Džěci čuja so we wobemaj swětomaj doma.

Staršej džěsći matej wotpohlad w přichodže wěsty čas we Łužicy přebywać. Lukaš chce rady po maturje lěto jako elewa w Serbskim ludowym ansamblu spěwać a Leńka chce wot lětušeho lěca 10. lětnik Serbskeho gymnazija wopytać. Chcetej serbske žiwjenje a serbsku kulturu hišće lěpje zeznać. To swědči wo jeju wuskej zwjazanosći z Łužicu. Sym wćipna, kak so džěci pozdžišo dale wuwijawa a hač potom tež ze swojimi džěćimi serbsce rěča.

Cyľkownje móžu prajić, zo so tež zwonka Łužicy wupać, džěcom serbsčinu nawučić. Hižo džensa su moje džěci džakowne za dwurěčne kubtanje. Wone njesu jenož spóznali, zo wotewrja serbsčina durje k dalšim słowjanskim rěčam, ale su horde a wjesoľe, zo slušeja k wosebitej mjeńšinje. Tuž chcu druhich Serbow zwonka Łužicy posyljeć, zo swoje džěci serbsce kubtaju, tež hdyž njeje wjele časa abo džěci němsce wotmołwja abo wopačnu serbsku gramatiku wužiwaja. Myslu sej, zo je serbske kubtanje přeco wobohacjenje a zo budu džěci pozdžišo za to džakowne.

Ja wosobinsce čuju so kaž zahrodnica. Sym do wutrobow swojich džěci serbsčinu a wěru wusyła. Nětko hladam a krjepju małe rostliny a sym wćipna, kotre plody jedneho dnja ponjesu.

Katja Meyerowa

„Biblija 2.0“ – Što je zdokonjane?

Wot spočatka februara móžeja sej zajimcy scenje po swjatym Mateju dospołnje předčitać dać. Štóž sej přeje, móže sej tute scenje w Smolerjec kniharni jako słuchoknihu skazać. Projektna skupina „Biblija 2.0“ běše sej za lěto 2023 tutón nadawk stajila a wotpowědnje informowała (PB 1/2023).

Po tym zo přenje nahravanja předležachu, rozsudži so Serbske ewangelske towarstwo za zjawne spřístupnjenje na YouTube-kanalu na swojej webstronje. Nahravanja pak so dlěje hač předwidžane dljachu. W přemim kroku měješe so digitalna wersija w lěće 1960 znowa wudateho, rěčne wobdžělaneho přeložka Michała Frencela nadžělać. Smy Serbskemu institutej džakowni za njekomplikowanu profesionelnu pomoc při rozrisanju tuteho nadawka. Njeběchmy tež wobkedžbowali, zo na

projekće sobudžělaćy zdžěla hišće wuměnkarjo njeběchu a zo bě jich wólny čas wobmezowany.

Njehladajo na to předležachu k lońšemu Serbskemu cyrkwinskemu dnjej w Slepom nahravanja jako demowercija. Tež wotpowědny nalěpk (hlej wobraz z QR-codom za spřístupnjenje) bě z profesionelnej pomocu hotowy, tak zo móžeše so projekt tam předstajić. Při tym bě Serbske ewangelske towarstwo wospjet z pomocu. Wone zaruna zličbowanku a zběraše dary dobroćelow.

Nětko k wužiwanju hotowy tekst zbudži hladajcy zajim. To je za wšěch wobdžělnych najrjeńše připóznaće. Projektna skupina „Biblija 2.0“ předwidži, z nahrawanjom dalšich čitanych ewangelijow pokročować. Wona přeje sej, zo by džěto było wšěm Serbam k wužitku. Katolskim bratram a sotram je so hižo sobuskutkowanje poskićilo, wotmołwja hač dotal njeje.

Arnd Zoba a Friedhard Krawc

„Řeč steji a padnje z džěćimi!“

Rozmołwa z lawreatom Zwjazkowneho zaslužbneho rjada Janom Bartom z Budyšina

Wutrobnje Wam, knježe Barto, k wysokemu wuznamjenjenju ze Zwjazkowym zaslužbnym křižom gratuluju. Što wone Wam woznamjenja?

Za mnje je to oficalne wopodstatnjenje, zo je Witaj-projekt nuzny a wažny. Stat jón připóznawa a podpěruje. Na to je ministerski prezident w swojej narěči wospjet pokazał. Počesćenje bě za mnje překwapjenje, wšako je nihdy njejsym wočakował. Ale ja so Wam wutrobnje za gratulaciju džakuju.

Měješće tež džakne słowo?

Po přepodaću myta prašach so ministerskeho prezidenta, hač směm něšto rjec. Smědzach, a tuž stupich so k řečnemu pultej a powědach wo swojim njedawnym dožiwjenju. W našim domje bě młoda mać z nowinow zhonila wo mojim wuznamjenjenju. Wona mje na schodach narěča, mi gratulowaše a powědaše, zo so jeje džowka po Witaj-modelu kubła, serbsce wuknje a so nětko na ptači kwas wjeseli. Prajach, zo je mje tuta krótká rozmołwa runje tak zwjeseliła kaž wysoke statne myto. A wšitcy přítomni přikleskowachu.

Sće so tež ze serbskeje strony hižo za swój angažement počesćil?

Wot Domowiny dóstach wospjet wuznamjenjenja: 1965 Čestne znamješko, 1999 Myto Domowiny a 2017 čestne člonstwo Domowiny. Dalše serbske myta wšak su bóle za zaslužby na polu serbskeje kultury předwidžane.

Směmy Was wobhladować jako nana Witaj-hibanja w Serbach. Čehodla sće tute zrodzil?

Sym to činil, dokelž sym Serb a dokelž mi zdžerjenje serbstwa na wutrobje leži. Bjezdweła ma tu tež mój pochad wulki wuznam. Mój džěd bě Arnošt Bart, založer Domowiny z Brězynki. Tamny džěd bě Arnošt Sykora, Domowinski prócowar z Malešec. Tež mój nan Arnošt Bart bě přeswědčeny Serb, w młodych lětach sobuzaložer a aktiwny sobustaw Sokoła a po wójnje sobuzaložer Serbskeho ludowneho džiwadla, w kotrymž je tež sam sobu hrał.

Bartec swójbne korjenje su w Budyškim kraju. Wotrostł pak sće w pruskej holi w Delnim Wujězdze. Kak je k temu dóšlo?

To ma tež swoje serbske přičiny. Mój džěd Arnošt Bart je wjele pjenjěz do serbskich naležnosćow tykał. W času hospodarskeje krizy kónc dwacetych lět zwřešćichu tež serbske předewzaća, tak tež Serbska ludowa banka a drustwo Serbski hospodar. Mój nan přewza moderny młyn w Delnim Wujězdze a z nim wšón doh, kiž na nim

Za swoje dołholětne prócowanja wo serbske kublanje staj Ludmila Budarjowa a Jan Bart přijimajoł wysoke wuznamjenjenje. W Drježdžanskej statnej kencliji je jimaj sakski ministerski prezident Michael Kretschmer 24. januara spožičil Zwjazkowy zaslužbny rjad. Foto: Jürgen Männel

ležeše. Hakle po wójnje bě doh wotplaceny. Dopomnju so, kak tehdy nan raz praji: Džensa je přeni džěd bjez doha. Tak je přišło, zo smy wšitke štyri džěci w Delnim Wujězdze wotrostli.

Předstajice nam je prošu skrótka.

Přerňa bě Herta, narodžena 1930. Wona je so na železnarja w Delnim Wujězdze wudała, Němca, kiž bě potom oficěr pola NVA (Narodnje ludoweje armeje). Bydlaču w Berlinje, džěci njejsu serbske. 1932 sčehowach ja, kiž stach so z wučerjom. Z mojej žonu, kotraž je Serbowka z Chwaćic, mamoj tři džěci. Po mni přińdže 1934 rodženy Křesćan, kotryž je jako serbski džiwadźelnik znaty. Wón ma džowku, kotraž w Hamburgu bydli, swobodnje za telewiziju džěla, derje serbuje a so wědomje jako Serbowka wuznawa. Posledni bě 1939 Arnošt, kotryž bě ratarstwo studował, kormjernju swini w Kinajchće pola Wojerac nawjedował a na zajědojćenje z asbestom hižo 1989 zemrěł.

Kak serbski bě Delni Wujězd za čas Wašeho džěcatstwa?

Běchmy jenička swójbja we wsy, w kotrejž je so z džěćimi serbsce řečało. Hewak je stara a zdžěla hišće srjedžna generacija serbsce řečała, nic pak z džěćimi. Prawje serbskaj běštaj hišće Mertinec bratraj. Maks Mertin bě braška. Gustaw Mertin je so po wójnje sobu za serbski zakoń zasadžował, jeho džowka je pola nas słužiła. Tež Herbert Funka, kotryž bě pozdžišo pola Domowiny, móžeše serbsce. K nim domoj smy přeco po mloko chodžili. Mjez młodžinu a džěćinu pak je so jenož němsce řečało.

Sće w nacistiskim času wotrostł. Bě atmosfera tehdy antiserbska?

Ně, njeprěčelskosće napřečo serbskemu žaneje njebě. Knježeše tolerantnosć, žana antiserbska-atmosfera. Mój nan jako mlynski mišter je na to džiwawał, zo burja, kiž swoje zorno k mlěču do mlyna přiwjezechu, serbsce z nim řeča. A to su tež činili. Po wójnje su naši susodza nam kwoli něšto měsacow Nowu dobu abonowali. Běchu so wote mnje jako abonenać nawabić dali, ale po něšto měsacach su nowinu za so wotskazali.

Kak bě ze serbskim w šuli a cyrkwi w Delnim Wujězdze?

Za mój čas tam ničo serbskeho njebě. Serbskeho wučerja a kantora Jana Lajnera běchu hižo 1934 do Němcow přesadžili. Jako farar skutkowaše tu wěsty Hoffmann. Poprawom chcyše wón tež serbsce wuknyć, ale to so njeje stało.

Běchu Bartecy pobožna swójbja?

Mój džěd Arnošt Bart je kóždu njedzělu z Brězynki do Chwaćic kemši chodžil. W našej swójbje so to potom hižo wjace tak prawidlownje nještawaše. My džěci smy na nabožinu chodžili, 1946 buch konfirměrowany. Kemši šli smy tež, ale nic běžnje. Scyła chodžachu w Delnim Wujězdze zwjetša žony kemši, mužojo mjenje. Serbsku drastu pak žony wjac njenošachu. Wone běchu jednorje po burskim wašnju zwoblěkane ze šerokej sukny, dwurynkowsce kneflowanej kapu a chynylowym rubiškom.

Kajke bě potom Waše wuwice k serbskemu wučerjej?

Po štyrjoch lětach zakładnje šule w Del- →

⇒ nim Wujězdze wopytach wot 5. lětnika wyšu hólču šulu w Budyšinje, kotraž bě w twarjenju džensnišeho Melanchthonoweho gymnazija. 1946 podach so z bratrom Křesćanom do Čěskeje. Brězynčanski džěd naju z awtom hač na hranicu dowjeze. Wottam džěše z ćahom dale do Čěskeje Lípy. Dopomnju so hišće derje na přenju šulsku hodžinu tam. Pawoł Wowčerck wučěše něšto wo Cyrilu a Metodže, a mój Delnjowujězdžanskej hólcaj z našej wjesnej rěču a ewangelskim pochadom skoro ničo njerozumichmoj. To pak je so potom spěšnje změniło. Dožiwichmoj woprawdžitu imersiju, a hižo hody 1946 smój prawje serbsce móhtoj.

Sće šulu w Čěskej zakónčił?

Ně, słušach k přenim maturantam, kotřiž 1951 na Serbskej wyšej šuli w Budyšinje swoju abituru zložichu. A dokelž so moje swójbne mjeno z „B“ započina a ja jako přeni na lisinje stejach, směm so – z trochu humorom – wobhladować jako přeni w stawiznach Serbow, kotryž je serbsku maturu zložil.

Po tym sće so na wučerstwo podał?

Kaž bě to tehdy z wašnjom, dyrbjach hnydom po maturje jako wučer za fyziku a matematiku na Serbskej wyšej šuli započec. Sym pak potom hišće wučerstwo studował na uniwersiće w Lipsku a w dalokostudiju w Podstupimje. Džěłať sym jako zastupowacy direktor na Serbskej wyšej šuli a jako direktor w Pančicach. Wot 1969 do 1990 běch serbski šulski inspektor, najprjedy we wobwodze a potom w Kamjenskim wokrjesu. Dokelž běch w socialistiskim šulskim systemje skutkowať, mje 1990 z 58 lětami do předrenty pósťachu.

Bartec młyn w Delnim Wujězdze

Foto: zběrka Jan Bart

Sće w swojich zastojnstwach knježacu ideologiju sobu njesť?

So wě, zo běch w stronje SED. Běch tež šef wuběrka Nacionalneje fronty w Pančicach-Kukowje. Wěsće, to ma wšo swoje korjenje a swoje stawizny. Běch tehdy 1948 jako šuler w Čěskej dožiwiť komunistsku rewoluciju Klementa Gottwalda. Nam je so prajiťo, zo je to dobra wěc. Tež mój džěd w Brězynce bě cyle za Rusow a Sowjetski zwjazk. „Hdyž budu konje kozakow serbski wows žrać, potom budu Serbja swobod-

ni.“ Tak je tehdy wjele wodźacych Serbow myslilo. Běchmy brigadnicy a zahoriće z Jurjom Brězanom spěwachmy „Šamac, Sarajewo, to je za nas přiľkad.“ Pawoł Nedo a druzy nam do wutroby rěčachu: „Wy sće přichodna serbska inteligenca a bórze změjeće zamoľwitosć za serbstwo we Łužicy.“ Naše hesło rěkaše „Statigone“: Stalin – Tito – Gottwald – Nedo! Politiske wuwieće bě za nas młodych tehdy jara zajimawe. Smy wšo zwjazali ze serbskej wěcu. To bě wjetšinje wot nas puć a směr, po kotrymž móžemy serbstwo zdžeržec.

Zdžerženja serbstwa dla sće so po přewróće stať z nanom Witaj-projekta. Kak je k tomu dóšťo?

W lěće 1991 přijědže wučer ze šěsć šulerjemi z Bretoniskeje k nam do Pančic-Kukowa. Powědaše nam, zo bě jich rěčna situacija podobna našej we Łužicy: Bretonicy starši rěčachu doma ze swojimi džěćimi francosce. W tutej situaci wuwi so staršiska iniciatiwa. Po přiľkadze, kiž běchu sej z Kanady přewzali, su w garaži započeli z třilětnymi pěstowarskimi džěćimi bretonisce rěčeć. Tutón rěčny model su potom w šuli dale wjedli. Tak su bretonisku rěč, kotraž by hewak w swójbach wotemřěła, přez pěstowarnju a šulu młodej generaciji dale dawali. Diwan tutemu modelej rěčachu, němsce Keim, serbsce zarodk. Kak so to praktisce wotměwa, smy sej potom lěto pozdžišo na wopyće serbskeje delegacije w Bretoniskej wobhladać móhli.

Diwan-model sće potom jako Witaj-projekt na Łužicu přenjesť?

Bretoniski přiľkad sym we wjele zhromadžiznach předstajiť, zamoľwitym a staršim. Sym předowať a běhať wot Pontiusa k Pilatusej. Na serbskim boku su zamoľwići ideju witali a podpěrali. Tež starši běchu tu a tam za to. Wšelakich nošerjow pěstowarnjow za ideju zdobyć, bě hižo česo. A struktury natwarić a je do praksy přesadzić, bě dalše wužadanje. Serbske šulske towarstwo je zamoľwitosć přewzaťo, modelowy projekt wuwiťo a 1998 w Žylo- wje pola Choćebuza přenju Witaj-pěstowarnju załožiťo.

Štwórc lěťtotka je mjeztym zašťo. W tójšťo pěstowarnjach maja Witaj-skupiny. Witaj-centrum a Serbske šulske towarstwo rěčne kubľanje podpěrujetej. Sće z wusľědkami spokojom?

Haj a njewěm. Haj, dokelž je ličba Witaj-džěći pospochi rostľa a z tym tež ličba Serbam přichilenych swójbow. Njewěm, dokelž anylyza rěčnych kmanosćow Witaj-džěći mi njepředleži. Prašam so: Hdže su naše Witaj-džěći? Něšto stow by jich dyrbjaťo mjeztym być. Hdže wone su?

Maće wujasnjenje za njespokojacy staw?

Wulki problem je přechod wot pěstowarnje do šule. W Bretoniskej je to jednorišo. Maja hinaši kubľanski system, hdžež

wostanu džěći wot pěstowarnje hač do 6. lětnika hromadže. Mjeztym njeje žadyn ľamk. Pola nas přěndu džěći do zakładneje šule, hdžež so serbsćina wjace imersiwne njenatožuje. Kubľa so po metodže 2plus. To je oficialny system, kiž je ze šulskim zarjadom dojednany. Wěm wo ličbach wobdžělnikow, ale wobsahowe wusľědky njeznaju. Nimam tam žadyn dohled, wšako sym hižo staroby dla ze wšeho won. Mi pak so zda, zo wobsahowje přemaťo wuskoči, zo su serbskorěčne kmanosće přesnadne.

Wot njedawna ma Domowina nimo Witaj-centruma dalši na spěchowanje rěče wusměrjeny wulkoprojekt: ZARI, šťož rěka Syć za serbsku rěč a regionalnu identitu. Kak to posudžuje?

To je nowša wěc, kiž ma staršim ludžom pomhać serbsce wuknyć abo swoje rěčne kmanosće poľtubšić. Rěčni motiwatorjo so wo to staraja. Zaměr je noworěčnikow zdobyć. Noworěčnicy su na kóždy pad wobohaćenje serbskeho žiwjenja. Tójšťo z nich so potom jara we wšelakich serbskich wobľukach angažuja. Tak je to hižo prjedy byťo a tak to tež džensa je. Wšityc znajemy přiľkady za to.

Domowina je zaměr postajiťa: W lěće 2100 změjemy 100 000 serbsce rěčacych. Maće to za realistiske?

100 000 su docpějomnje, hdyž džěći wukubľamy a wone to serbske jako dorosćeni dale wjedu. Pěstowarnja – šula – gymnazij, to je korjeň rewitalizacije serbskeje rěče. Rěč so poprawom jenož přez swójbju wuchowa. Hdyž so doma njerěči, móže pěstowarnja podobne wuměnenja kaž w swójbje stworić. Tohodla so Witaj-projekt njesmě zanjechać. Mam začišć, zo so jemu w zjawnosći wjace dosć kedžbnosće njewěnuje. Witaj pak dyrbi w srjedzišću stać. Serbskorěčne džěći su najwadžniše, dorosćeni noworěčnicy móža rewitalizaciju podpěrać.

Směm so za rěčnym wuwiećom w dalšich generacijach Wašeje swójbju prašeć?

Naju tři džěći su wězo serbsce wotrostli. Wot naju sydom wnučkow rěča štyri serbsce. Mamoj mjeztym tež wosom prawnučkow. Pola jedneje, hakle njedawno narodženeje, je sej naša wnučka, kotraž w Sakskej Šwicy bydli a němskeho muža ma, předewzaťa, zo z njej serbsce rěči. Widźimy, šťo z teho budže.

Kajki widźiće přichod serbskeje rěče?

Tuchwilu mamy hišće deficit. Rěčna substancia njepřiběra, ale dale spaduje. Při wšem praju: Moja nadžija leži w młodej generaciji, w maľych pěstowarskich džěćoch. Rěč steji a padnje z džěćimi!

Džakuju so za rozmoľwu.

Prašaća so Trudla Malinkowa

W zymje wo morju sonić

Wonka je zyma, wětřík duje a dešć šwika do wokna. Na mojim blidže leži nowa basniska zběrka Sylwije Šenoweje. Za wučerku na Serbskim gymnaziju w Budyšinje je to přerjona swójska kniha. Cyle njeznata awtorka wšak njeje. We wšelakich antologijach je hižo prozowe teksty wozjewiła. Nowa kniha wobsahuje zběrku basnjow. Hdyž hladam na rjanu wodomódrú wobalku z tonuškami, wabi mje wona do sonjenja wo lécu a morju. Titul knihi rěka „Mosty přez morjo“ a tuž podam so čitajo na móst, zo bych sej basnje wotkryła.

Při krótkim listowanju w knize namakam basnje wo morju a zanurju so do nich. Lyriske ja wuchodźuje so na „promenadže“, wobdźiwa „pěskowe hrodžiki“ a namaka so frinkolace „napławjene potajnstwa“. Při čitanju móžu sej dowol při morju derje předstajić a začuwam čoplotu na kóži a „pěsk mjez palcami“, byrnjež knježi pola nas zyma. Mam začíšć, zo awtorka rady tam přebywa a wokolinu derje wobkedźbuje. Tež maličkosće kaž „płona kupa pomórska“ ju zwjesela. Hdyž to tak čitam, móžu so sobu wjeselić a dopominam so na podobne dožiwjenja.

Sylwija Šenowa pak njewopyta jenož morjo, ale tež znatu amerisku metropolu New York. To je wulki kontrast k mórskej čišinje. Myslu sej, zo je awtorka rady po

puću. Tež pućowanja su jej znate a mozle, kotraž móža při tym nastać. Snano na puću po krajiny abo tež na žiwjenskim puću. Dyrbju přidać, zo dyrbjach za woznamom słowa „mozle“ najprjedy raz hladać. Jedna so wo nahusćeny a stwjerdnjeny blak kože. Awtorka wužiwa w swojich basnjach rjane serbske słowa, kotraž we wšědnym dnju hustodosć njewužiwamy. Tak čitach wo „čopiku“, „žehelelu“ a „kwěkanju“ a běch zahorjena, kak bohata naša maćerščina je!

Přeco zaso jewja so wobkedźbowanja přirody, wosebje w basnjach wo počasach. W zymje „sněžki skakaja z mróčelow“ a w pražniku steja „zlote kłosy a kłoski“ na polu. Temu přidružja so basnje wo zjawach wšědnego dnja, kotraž su čitarjej derje znate. Kóždy wě, kak to začuwaš, hdyž stary por črijow z nowym wuměniš, abo hdyž stejiš zwonka skupiny ludźi, kotřiž so derje znaja. Tuž je lochko so do basnjow zanurić. Druhdy so posměwam a sej myslu: „Haj, tak to je!“

Někotre basnje pohnuwaja mje do přemyslowanja. Hdyž čitam, kak spěšnje a jednorje z jednym „klikom“ w syći nowe wěcy nakupujemy, to slyšu mjelčo kritiku na našej chwatniwej towaršnosći. W druhej basni čitam, zo „čorne tonuški kupaja swoje nózki we woliju“. To bywa mi čezko we wutrobje. Sylwija Šenowa njewopisuje

jenož rjane a wjesole strony žiwjenja, ale pokazuje tež njedostatki w našim džensnišim swěće.

Wosebje derje so mi lubi, kak wšelako awtorka přeco zaso začuća wopisuje. Wjacore basnje jednaja wo lubosći. W nich čitach wo žedźbje, rozzahtosći a chcyćiwosći. W basni wo přernej lubosći wopisuje lyriske ja, kak lubowany „po róstach z woknom nutř“ zalžeje a zo „wotewri ramik šěroko“. Wone da so „wobkuzlać“ a rejuje „na hladkim wobhodzenju won“. Awtorka zdokona hłuboke čłowjeske začuća w přiřódnych wobrazach zwuraznić. Wjacore naročne rysowaniki wuměłče Hanki Šenec podšmórnu woznam basnjow. Tež wone wabja do přemyslowanja a sonjenja.

Na kóncu wudospołnja zběrku štyri basnje pólskeje spisowacelki Wisławy Szymborskeje. Wona je našerka Nobeloweho myta za literaturu. Sylwija Šenowa je jeje basnje do serbsčiny přerjona. Tu bych sej někotre linki awtorki přala, kotraž rozkladuja, čehodla je runje tute basnje wuzwolila.

Wjeselu so, zo njepisa Sylwija Šenowa jenož „za sebj“, kaž steji to w přernej basni zběrki. Jeje wobrazliwe wjerše a „wobrotu za wucho a wóčko“ zwjesela wutrobu kóždého lubowarja basnjow. Tuž móžu z cyłjeje wutroby doporučić, so z nowej zběrku na puć k mostam přez morjo podać.

Katja Meyerowa

Sylwija Šenowa, Mosty přez morjo, Basnje 2013–2023, ilustrowała Hanka Šenec, wobr., brošura, 76 stron, 978-3-7420-2763-4, 12,90 €

Wo ryćerskim času w serbskej rěči

Sej wosebitosće ryćerskeho časa w serbskej rěči wotkryć, zmóžnja přerjona serbska kniha „Wo ryćerjach a jich hrodach“, kiž staj z němškeje rěče Andreja Chěžcyna a Měrcin Chěžka přeložitoj. Małym čitarjam wotewrja so zajimawy čas w srjedźowěku, jako podstajach ryćerjej a jeho družbinje služownicy, stražnicy abo rjemjeslnicy. Džěci dóstanu wotmołwy na prašenja, kajke bě žiwjenje na hrodze a zwonka jeho abo kak sy so scyła z ryćerjom

stał? Kniha zmóžnja přidatnje wšelakoru zaběru z ryćerskim časom, wšako hodži so tu eksperimentować, slědźić abo tež hodać. Barbne ilustracije Barbary Jelenkovich zwobraznjeja wšo načitane na jara detailowe wašnje. **LND**

Martin Stiefenhofer, Wo ryćerjach a jich hrodach, z němčiny přeložitoj Andreja Chěžcyna a Měrcin Chěžka, ilustrowała Barbara Jelenkovich, ŠTO JE ŠTO Junior, wot 4 lět, barbne wobrazy, twjerdy papjerc, 20 s., 978-3-7420-2769-6, 12,95 €

Powědky za młodych čitarjow

Pisany miks temow, kaž hudźba, sport, konkurencja, lubosć, přecelstwo, sony abo mobbing – to wočakuje młodych čitarjow wot 12 lět w nowej antologii LND „Prěni raz“. Džesaj powědkow z pjera načasnych serbskich awtorow wěnuje so dožiwjenjam a dóntam młodych ludźi. Hdyž sej woni potajnstwa žiwjenja wotkrywaja, je to z mnoho „prěnimi razami“, z někotrejškuli překwapjenku, ale tež z njewěstosću a přestapjenjom zwjazane.

Wudała je antologiju Marka Maćijowa, spisali su powědky Pětr Džisławak, Dušan Hajduk-Veljković, Lubina Hajduk-Veljkovićowa, Andreja Chěžcyna, Měrka Mětowa, Sylwija Šenowa, Diana Šoćina, Pětr Šořta, Měrcin Wjenk, Annamaria Zahonowa.

Wo wonkowne wuhotowanje postara so Wienska wuměłča Jana Große. **LND**

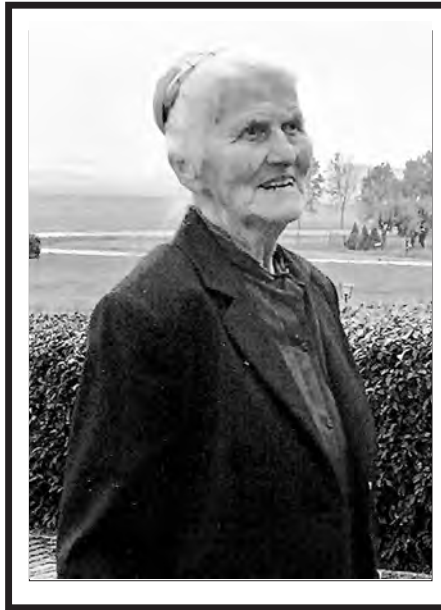
Prěni raz. Powědky wo lubosći a druhich šmjatach, wudała Marka Maćijowa, wot 12 lět, kruta wjazba, 158 s., 978-3-7420-2738-2, 16,90 €

Ruth Šolćic z Krakec njeboha

W druhej połojcy połstarych lět zeznach so ze Šolćic Ruth na Šćěpanec / Krawcec kuble w Konjecach. Tam běše so moja mać narodźila a ja přebywach tam w prózdniach často pola wuja a ćety. Četa, sotra mojeje maćerje, běše hišće poměrnje młoda na Božu prawdu wotešla. Z wěsteje nuzy wuj potom Ruth přistaji, zo by wona jemu bursku domjacnosć wjedła. Wobchadna řeč w Konjecach běše tehdy hišće přewažnje serbska. Rady dopominam so na dobru serbsćinu řečacu hospozu-pomocnicu, kiž so tež žaneho džela njeboješe.

Někak 40 lět běchmoj so z wočow zhubiłoj. Zetkach so z njej přeni raz zaso na pohrjebnišću w Poršicach. Wěsty sebi njeběch, hač mje w tym wokomiku mój pomjatk njezjeba a hač je žona, kotraž so tam wo row staraše, woprawdže mi ze zařdženych časow znata Šolćic Ruth z Krakec. Strowich serbsce a jako žona hłowu zběhny, wuhladach mi znaty posměwk! Zeznachmoj so, zestarjenaj, wobaj.

Wjeselachmoj so nad kóždym zetkáním na serbskich Božich službach w Poršicach hač do toho dnja, hdyž jeje městno strowotnych přičin dla swobodne wosta. Na nju myslo dyrbjach spóznać, zo jenož mało wěm wo žiwjenju Šolćic Ruth z Krakec, swěrnejše serbskeje kemšerki. Džakowano pomocy w jeje bliskosći bydlaceho

Ruth Šolćic

Foto: priwatne

bratrowca móžu tu najwažniše z jeje žiwjenja podać:

Narodźila běše so njeboćička w léce 1926 jako druhe džěco swojeju staršeju. Wotrosće w tehdy hišće dospołnje serbskich Krakecach a we wokolinje, kiž bě cyle woť ratarstwa postajowana. Dalšej džěsći so Šolćic swójbjje hišće přidružištej. Krakecy su do Poršic zafarowane. W Poršiskej

cyrkwi bu wona wukřćena a confirměrowana. Napřečo cyrkwi chodžeše do šule. Po zakónčenju wjesneje šule wopyta ratarsku šulu w Budyšinje, hdžež sej za džěło w ratarstwje třěbnu wědu přiswoji. Po zakónčenju služby pola Krawcec w Konjecach džěłaše doma na statoku staršeju. W prodrustwje bě najprjedy w pólnjej brigadže, pozdžišo staraše so w hródzi wo howjada. Wukonješe tute džěło z wjele lubosću k jej dowěrjenemu skotej. A tež doma so ze wšej keđžbnosću wo drobnu skót staraše.

Ze swójbu w bliskosći bydlaceho bratra bě wona, kiž sama njewudata wosta, čas žiwjenja w lubosći a přichilnosći zwjazana. Jeje pomoc bě stajnje witana, wosebje tež při dohladowanju džěći.

Krakecy běchu jej přeco domizna, tu wona wšitko znaješe a běše wšem znata. A wona běše jedna z Krakečanskeje brigady, kiž pomhaše po Druhej swětowej wójnje rozpadanki Serbskeho doma rumowac. Zložena na krutu wěru běchu jej wopyty Božeje služby čas žiwjenja samozrozumliwa dušina potřebnosć.

Z přiběracej starobu jeje mocy wostabnychu. Spočatk léta ju Boža ručka zaja a po krótkim chorotožu wona 18. januara zemřě. 27. wulkeho rózka bě chowanje w Poršicach. Poslednje słowa fararja běchu w maćeršćinje njeboćičkeje: „Njeh je jej luba serbska zemja lochka.“ **Arnd Zoba**

Na nas so hlada

Wobraz młodeje fotografowki před serbskej žonu a holcu nasta w 1960tych lětach w Njeswaćidle. Znajach tutu młodu žonu. Bě němska a kantorješe rady na němskich kaž tež serbskich kemšach. Rady tutu službu wukonješe, byrnjež jenož mało serbsce rozumješe. Česćownosć před serbskej wosadu a Bohom bě jej zakład.

Powyšenaj na małym podesće stejitej wowka a wnučka w Slepjanskej drasće. Haj, bě a je to něšto wosebite, njewšedne, swjedženske, hdyž wuhladaš ewangelske žony w drasće. Fotografowka wě sej tutu scenu wažić. Njewěmy, što wona myslí. Snadž začuwa měř a džak. Za mnje je tutón wobraz znamjo česćownosće před Serbami.

Džewjećapołstalětna steješe wona žona při rowje serbskeho superintendenta Gerharda Wirtha, dokelž měješe nutřkowny zwisk k njemu a jeho nahladam a z tym tež k Serbam. Začuwaše najskerje, zo ju w našej swójbjje lubowachmy a sej ju wažachmy, zo ju pola nas sprawnosć a česćownosć wobdawaštej.

Předloni je wona jedynawosomdžesaćlětna na Božu prawdu wotešla. Hač do kónca bě zwjazana z Njeswaćidom, z našej swójbu a z tym ze Serbami.

Pawoł Wirth

W 1960tych lětach w Njeswaćidle na starym kěrchowje při cyrkwi nastate foto

Foto: zběrka Pawola Wirtha

Posledni serbscy fararjo w serbskich wosadach sakskeje krajneje cyrkwyje (18)

Jan Paler w Husce (hač do 1971)

Jan Paler (Johann Pahler) narodži so 21. januara 1911 do serbskeje žiwnosćerskeje swójby w Třoch Žonach pola Łazu. We wosadneje wsy chodžeše wot 1917 do 1925 do šule. 1925 bu wot fararja Jurja Malinka we Łazu serbsce konfirmowany. Džak serbskimaj spěchowarjomaj přizamkny so po tym wopyt wyšeje šule w Budyšinje: „Jan Haješ a wosadny farar so staraštaj, zo Jan Paler a Richard Šořta, nětkle farar we Wjerecach, do Budyšina na Krajnostawsku wyšu šulu přinđžeštaj.“ (PB 1/1971)

Na wyšej šuli zezna so Jan Paler ze serbskimi towaršemi z Budyskeho kraja. Bydlaču hromadže w šulskim internace a zeńdžechu so tydžensce w šulskim towarstwje Swoboda, hdžež so ze serbskej rěču a serbskimi stawiznami zaběrachu, spěwachu a so za serbstwo horjachu. Sobušuler Gerhard Wirth wobswědči: „Jan Paler běše naš wustojny kantor.“ (PB 1/1971)

Pod wliwom Łazowskeho fararja Malinka poda so Jan Paler na studij teologije, zo by so stał ze serbskim fararjom. Studij započa w lětach wot 1931 do 1933 w Lipsku a dokónči jón wot 1933 do 1935 we Wróclawju. Na Serbskim homiletiskim seminarje pola fararja Gustawa Zarjenka w Chwaćicach, hdžež so saksy studenća na skutkowanje w serbskej wosadze přihotowachu, so njewobdžěli, prawdžepodobnje dokelž přinđže ze šleskeje cyrkwyje.

Po studiju wupomha chwilu pola fararja Malinka we Łazu. 1. meje 1937 nastupi swoje přenje wikarske město w Hodźiju. Tu so spěšnje rozdžělne politiske nahlady manifestowachu. Hodźijski farar Arnošt Wjezar wopokaza so jako nacionalsocialist, bě sobustaw strony NSDAP a zastupo-

Serbski superintendent Mjerwa (nalěwo) z Buके a farar Paler z Huski Repro: archiw PB

waše nahlady Němskich křesćanow (Deutsche Christen, DC). Wikar Paler pak stejše na napřećiwnej stronje a bě so – wowliwowany tež wot swojeho nanowskeho přećela fararja Malinka we Łazu – Wuznawarskej cyrkwi (Bekennende Kirche, BK) přizamknył.

Pod tutymi wuměnjnjenjemi njebě zhromadne džělo w Hodźiju dolho móžne. Hižo po štwórc lěće, k 1. awgustej 1937, bu Jan Paler do němskeje wosady Großharthau za Biskopicami přesadzeny. 1. oktobra 1937 zakaza jemu Gestapo w Sakskej zjawnje přědować a rěčeć a skónčnje bu wot tehdyšeho němskokřesćansce zmysleneho cyrkwinskeho wjednistwa w Drježdžanach cyle ze služby sakskeje krajneje cyrkwyje pušćeny. Na to přěndže Jan Paler do šleskeje cyrkwyje, hdžež dósta wikarske město we Wróclawju.

W tutym času woženi so Jan Paler 2. junija 1938 z Martu Wukašec, kotraž bě „džowka nahladneje serbskeje burskeje swójby ze Złyčina we Łazowskej wosadze“. (PB 1/1971) Z mandželstwa wuńdžeštaj syn Hans, pozdžišo znaty jako wjesnjanošta w Husce, a džowka Gabriele.

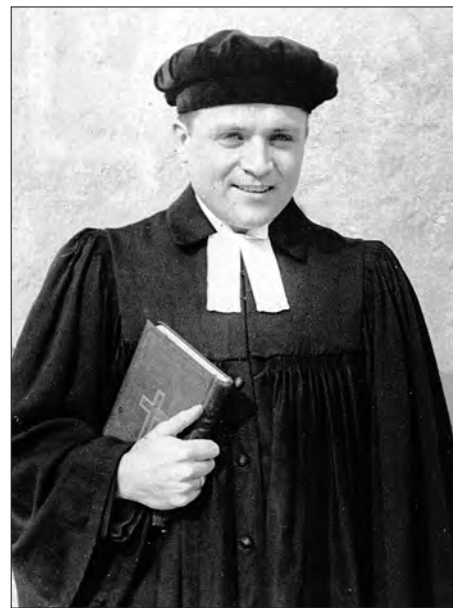
Prěni džeń wójny zwotachu Jana Palerja do wojakow. Po wójnje tradaše w jatbje w Sibirskej, hdžež měješe w podkopych džělać. Hakle 1. meje 1950 so domoj wróci ze strowotnymi čězemi, kiž jeho čas žiwjenja přewodžachu. „Wójna a powójnske časy su jeho strowotu podryle.“ (PB 1/1971)

Lědma něšto njedžel dom bě Jan Paler 18. junija 1950 swjedženski předar na Serbskim ewangelskim cyrkwiskim dnju we Łazu. Džakowny tam na to spomni, zo je nětko zaso „čorny kitl hórnikar wuměnił z čornym talarom ewangelskeho duchowneho“. (PB 1/1986)

Hladajo na přichodne zastojnstwo Jana Palerja zamołwići Serbja rady chychu, „zo by tehdom přišoł jako serbski farar do Slepoho. Ale k tomu žanoho puća njebě.“ (PB 1/1986) Tak přěndže zaso ze šleskeje do sakskeje cyrkwyje a skutkowaše wot 1. septembra 1950 w Husce. „Husce popřewamy po njeboh Handrice radlubje zaso serbskeho fararja, ale radšo hišće bychmy knjeza fararja Palerja, syna serbskeje hole, widželi w Slepjanskej wosadze.“ (PB 1/1950)

4. nalětnika 1951 bu Jan Paler jako 23. ewangelski farar Hušćanskeje wosady wot serbskeho superintendenta Gustawa Mjerwy w serbskej rěči zapokazany. „Kak rjane bě tola, zo nowy cyrkwinski zakonž zmóžni, serbskeho fararja w hižom chětro přěněmčenej wosadze w jeho maćeršćinje zapokazać.“ (PB 5/1951)

Na kromje serbskeho teritorija ležaca Hušćanska wosada měješe hač do 1926

Jan Paler (1911–1999)

Repro: archiw PB

serbskeho fararja Jurja Handrika. Po jeho wotchadže na wuměnk so serbski naslědnik njenamaka, tak zo skutkowaše tu potom Němc Harald Niedner. Serbskorěčne zastaranje w Husce přewzachu tehdy družicy serbscy fararjo, najprjedy Gerhard Voigt z Hodźija, potom tež dalši.

W Husce Jan Paler „swěru kóždu třěću njedželu swoju serbsku wosadu zhromadzuje“. (PB 2/1961) Ličba serbskich wosadnych wšak bě w tehdyšich lětach hižo dosć snadna. 1955 nalichu w Husce 1 620 spowědných, z nich 82 Serbow a 1 538 Němcow. Jako sej wosada 1955 tři nowe železne zwony leć da, dósta wulki zwón dwurěčne napismo: „O Land, Land, höre des Herrn Wort. Słužće temu Knjezej z wjeselom.“ Farar Paler přislušeše konwentej serbskich duchowných a skutkowaše rady sobu na serbskich cyrkwiskich a kubłanskich dnjach.

Strowotnych přičin dla poda so Jan Paler k 31. julijej 1971 dočasnje na wuměnk. Z mandželskej přesydlišťaj so do Biskopic, nawróčišťaj pak so naposledk zaso do jima lubšeje Huski. Jan Paler zemřě 12. oktobra 1999 a mandželska w lěće 2011. Swój zhromadny wotpočinka mataj na Hušćanskim pohřebnišću.

Po wotchadže Jana Palerja na wuměnk so serbske kemše w Husce hišće wjele lět jónu mēsačnje dale wjedžechu. 1973, 1986 a 2012 swjećachu so tu Serbske ewangelske cyrkwiske dny. Stořp mafeje serbskeje Hušćanskeje wosady běštej swójbje bura Korle Wirtha a jeho džowki Hanki Chěžnikoweje z Cokowa. Mjeztym hižo tójšto lět je serbske Bože słowo w Hušćanskej cyrkwi dowuklinčato.

Trudla Malinkowa

Nabožne zbudženje Serbow přez hrabju Zinzendorfa

Před 300 lětami šěrjachu so mjez ewangelskimi Serbami přenje powěsće wo Herrnhuće, nowym sydlišću nabožnych eksulantow. Pobožni wěriwi z Lubijskeje, Ketličanskeje a Bukečanskeje wosady započinachu nowe sydlišće, ale tež hrabju Zinzendorfa na jeho hrodže w susodnym Berthelsdorfje wopytować. 1726 naspomni Zinzendorf přenje wopyty zbudženych Serbow pola njeho: „Tójšto Serbam přińdže do mysle, tu čisty ewangelij pytać, dokelž běchu slyšeli, kak jara so huba na njón drěje.“ W slědowacych lětach wopyty přiběrachu. Kěrlušě spěwajo putnikowachu skupiny, wobstejacce z polsta, 60 abo samo sto Serbow, do Ochranowa.

W lěće 1735 dóńdže k wuznamnemu zetkanju Serbow z hrabju Zinzendorfam. W „Historiskich powěsćach“ z lěta 1766 so pisa: „Kumpan, kiž hišće džensa w Minakale bydli, powěda, zo bě w lěće 1735 jónu na 200 Serbow w Ochranowje było, hdžež jich zbóžny wučomnik (= Zinzendorf) prošese, zo bychu Zbóžnikej tak swěrnj wostali, kaž jich prjedownicy přiboham.“ Něšto nadrobnišo wopisowaše w lěće 1771 farar Jan Bjenada z Minakala podawk w lisće na archiwara Ericha von Ranzau: „Lehmanec džěci (= farar Lehmann w Hrodzišću) wědzachu so tež hišće derje dopominać, kak je zbóžny wučomnik jim prajił w Berthelsdorfje we wulkej žurli na hrodže: „Wy Serbja: Waši wótcojo su swěrnje na swojich přibohach wisali a jich dla wjele wustali, nětk džěrčće so wy jako

jich potomnicy swěrnje na Knjeza Jezusa a znjesće něšto jeho dla.“

W prašenju městna Zinzendorfoweje narěče so dopomnjence wot so wotchilatej. Dokelž je pak naspomjenje wulkeje žurle w Berthelsdorfskim hrodže konkretniša informacija hač trochu powšitkowne podaće „w Ochranowje“, rěči tole za dopomnjenki Lehmanec džěci, tež dokelž su jich dopomnjenki bohatše na detailach a posrědkuja derje Zinzendorfowy rěčny stil.

Wuznam tutych Zinzendorfowych słowow za serbskich přiwisnikow Ochranowa je dyrbjal jara wulki być, hdžy so wjacori Serbja hišće po lětdžesatkach na nje dopominachu. Hrabja bě Serbow jako samostatny lud z lěstotki dołhimi stawiznami narěčať. Njebě jim ničo wumjetowať abo předsudki přednjest, kaž bě tehdy hustodosć z wašnjom, ale bě serbskich připosłucharjow na puć Chrystusoweho naslědnistwa pokazal.

1758 potwjerdzi Zinzendorf při poswěćenju cyrkwinskeje žurle w Małym Wjelkowje swoje pozitiwne stejšće napřećo Serbam: „Woni měli ze swěry za swój narod serbscy wostać, zo bychu swojemu ludkej přez Božu miłosć wužitni byli.“ A wprawdže prócowachu so znajmjeńša spočatnje tež Němcy wo zachowanje serbskosće w Małym Wjelkowje. Na konferency wo „Serbskim planje“ 1762 w Małym Wjelkowje so zapisa, zo njeby derje było, „hdžy by so pola bratrow a sotrow serbska

Pomnik hrabje Zinzendorfa w Herrnhuće

Foto: Jan Malink

Wobnowjeny Zinzendorfowy hród w Berthelsdorfje, kotryž ma jako městno nabožneho zbudženja wosebity wuznam tež za serbske kulturne stawizny.

Foto: archiw PB

drasta zhubiła“. Pozadk tajkeho doporučenja bě, zo serbscy starši, kotřiž běchu so bratrowskej wosadze přizamknuli, swoje džěci zwjetša němsce zdrasćichu. Tež we wonkownych wěcach chychu Serbja tajcy być, kaž běchu to w Ochranowje dožiwili. Problem dobrowólneho spušćenja tradicionalneje žiwjenskeje kultury při zastupje do wosady přewodźuje kóždy misioniske džěło, nic jenož te bratrowskeje wosady. Wažniše hač wobchowanje drasty pak bě wězo wobšěrne wozjewjenje Božeho słowa w serbskej rěči, kotrež so wot Małeho Wjelkowa w njeličomnych wsach a domach hač do Delnjeje Łužicy wukonješe a kotrež wobwliwowaše trajnje duchowno-kulturne žiwjenje serbskeho luda.

Bratrowska wosada docpě we 18. lěstotku sta a tysacy Serbow a spłodzi w nich nutrne, měrne křesćanstwo, kotrež hač do přitomnosće skutkuje. Wuchadzišće jeje džěła bě wulka žurle w Berthelsdorfskim hrodže, kotraž ma z tym tež za serbske kulturne stawizny wosebity wuznam.

Hižo dlěje hač dwaceći lět stara so towarstwo pod nawodom něhdyšeho Bukečanskeho fararja Andreeasa Taeslera wo zachowanje a wobnowjenje Berthelsdorfskeho hroda. Wopyty w hrodže a na mnohich kulturnych zarjadowanjach su móžne a witane.

Jan Malink

Powěšće

Budyšin. Z Budysko-Kamjenskeho cyrkwin-skeho wokrjesa wotpóstachu w januarje 3 870 pjelnjenych nachribjetnikow za šul-skich nowačkow do Tansanije. Tamniši partnerojo wotewzachu 27. januara posylku na letanišću Kilimanjaro Airport a ju da-le do wosadow posředkowachu, hdžež na-chribjetniki nětko rozdželeja. Bě to 18. na-chribjetnikowa akcija Budyskeho cyrkwin-skeho wokrjesa za šulskich nowačkow w partnerskim distriktce Meru w Tansaniji.

Łaz. Sobustawojo Spěchowanskeho towar-stwa Doma Zejlerja a Smolerja wopomina-chu 1. februara 220. narodniny Handrija Zejlerja při jeho pomniku na Łazowskej na-wsy. Tež wjesnjanosta Thomas Leberecht počesći serbskeho fararja a basnika z kwě-čelom. Farar Christian Huth přednjese Zej-lerjowu fabulu „Paw a slónco“. Županka Wojerowskeje župy Domowiny Gabriela Linakowa džakowaše so spěchowanskemu towarstwu za doholětne angažowane čestnohamtske džěło za wopominanje Ła-zowskich serbskich stawiznow.

Łazowski wjesnjanosta Thomas Leberecht položi kwěčel při pomniku fararja a basnika Handrija Zejlerja. Foto: Andreas Kirschke

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawačelej: Serbski wosadny zwjazk, Farski puć/Pfarrweg 6, 02633 Hodźij/Göda; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Priwatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen

Zamolwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładže hospodarskich planow, wobzamknjenych wot Němskeho zwjazkoweho sejma, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma.

Lětny abonement plaći 15 eurow.

Rakecy. W Rakečanskej cyrkwi měješe sobotu, 3. februara, spirituelnu zwukowa a swětłowa instalacija „Geliebt“ swoju prapremjeru. Stworil je wumělske dožiwnje zaso komponist a chórowy nawoda Norbert Binder z podpěru Rakečanskeho Pawolskeho chóra. Wot 4. februara je instalacija wšědnje wot 9 do 20 hodžin přistupna, zastup je darmotny. Kóžde 25 mjeńšin so program znowa započnje. Zajimcy móžeja instalaciju hišće hač dosrjedž měrcu dožiwić.

Budyšin. Na přeprošenje Budyskeje župy Domowiny měješe Günther Sodian z Dobrošec 13. februara w Serbskim domje přednošk na temu „Hadam Bohuchwał Šěrach – Přez jeho wědu bu pčotka domjace zwěrjo“. Něhdže 20 zajimcam rozloži referent zaslůžby bywšeho Budyšinskeho fararja wo moderne pčolarstwo. Wot 17. do 18. februara přizamkny so mjezynarodna pčolarska konferenca w Budyskej „Krónje“. Składnostnje lětušich 300. narodnin Šěracha ma so w septembrje při cyrkwi w Budyšinku pomnik postajić.

Dary

W januaru je so dariło za Serbske ewangelske towarstwo 200 eurow, 150 eurow, 85 eurow a 35 eurow a za Pomhaj Bóh 150 eurow a 5 eurow. Bóh žohnuj dary a daričelow.

Spominamy

Před sto lětami, 27. měrcu 1924, zemřě w Rakecach farar **Korla Křižan**. Narodženy 1886 do kublerskeje swójby w Hodźiju wopyta Budyski gymnazij a studowaše w Lipsku. Po šěsćlětnym skutkowanju w Hućinje bě wot lěta 1917 farar w Rakecach. Korla Křižan so wědomje k serbstwu wuznawaše. Džělaše sobu w Lipšćanskej Sorabiji, w serbskim studentstwje a wot lěta 1914 w Maćicy Serbskej. Ze swojim přečelom, katolskim wučerjom Francom Kralom, slubištaj sej zaožić serbsku swójbu. Franc Kral wosta w Přěnjeje swětowej wójnje, Korla Křižan pak swój slub spjelni a woženi so 1919 z burskej džowku Marju Martu Wirthea (1892–1955) ze Stróže pola Rakec. Po krótkim mandželstwje wón njenadžicy schori a w starobje 37 lět zemřě. Jeho džowce wostašej křesćanskeje a serbskeje swójbnjeje tradiciji swěrnej: Marka Herrmannowa (1920–2007) skutkowaše jako wučerka a Marta Cyžowa (1922–2002) jako lěkarka. Wnučk Gerhard Herrmann (1944–2008) bě kóžny lěkar w Budyšinje a městopředsyda Serbskeho wosadneho zwjazka. Bratr Korle Křižana bě Jan Křižan (1880–1959), farar w Klukšu a w 1930tych lětach předsyda Domowiny. T.M.

Zbožopřeca

Dnja 15. měrcu woswjeći knjez **Mato Krygař** we Wuježku swoje 55. narodniny. Gratulujemy jubilaraj wutrobnje a přejemy jemu bohate Bože žohnowanje.

Přeprošujemy

W měrcu wusyła so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhlósu.

03.03. Okuli

10.15 kemše z křćeńcu w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink, sup. Rummel)

06.03. srjeda

19.00 Bjesada w Rakecach pola Holde-
rec (dwurěčna wječorna nutrnosť)

10.03. Laetare

12.00 nutrnosť w serbskim rozhlósu
(fararka Malinkowa)

14.03. štwórtk

14.00 serbske wosadne popoždnje w Sle-
pom na farje (fararka Malinkowa)

17.03. Judika

08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Por-
šicach (sup. n. w. Malink)

14.00 zapokazanje noweje wjednicy Cen-
truma za dialog a pšěmjenjenje
Dorothea Land w Nimskej cerkwi
w Chóšebuzu

21.03. štwórtk

15.00 Bjesada w Rakecach na farje
(wóskowanje jutrownych jejkow)

24.03. Palmarum

10.00 dwurěčne kemše w Rakecach
(farar Malink)

11.00 serbske kemše w Hodźiju
(sup. Rummel)

29.03. Čichi pjatk

10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Ra-
kecach (sup. n. w. Malink)

12.00 nutrnosť w serbskim rozhlósu
(sup. n. w. Malink)

14.30 kemše z Božim wotkazanjom w Bu-
dyšinje w Michałskej cyrkwi
(sup. n. w. Malink)

31.03. jutrowna nježdela

06.00 dwurěčne jutrowne spěwanje we
Wuježku

07.00 serbsko-němska nutrnosť na po-
hrjebnišću w Rownom (fararka
Malinkowa, predikant Hermaš)

10.00 dwurěčne kemše w Rakecach
(farar Malink)

01.04. jutrowna pónždela

09.30 serbska namša w Picnju
(fararka Köhlerowa)

12.00 nutrnosť w serbskim rozhlósu
(farar Haenchen)